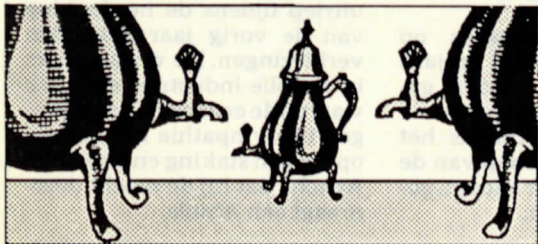

Groninger kwartet was drie dagen onderweg naar Binnenhof

Groningen toen

■ WINSCHOTEN – Als U deze krant onder ogen krijgt, maakt Wim Kok zich op om naar Beatrix te gaan. Eindelijk kunnen hij en zijn parse makers aan de slag. Eindelijk ook kunnen onze noordelijke kamerleden afreizen naar de residentie. Ze hebben het heel wat gemakkelijker dan hun collega's van 1848. Dezen, gekozen volgens de regels van de nieuwe grondwet, moesten dagen reizen om op hun werkplek te komen. Bovendien werden die rare Grunnegers argwanend bekeken door de heren bestuurders uit het westen van het land.

Door Marcel Looden

Thorbecke was de vader van die nieuwe grondwet en hij was ook de leider van ons eerste parlementaire kabinet. Ondanks hevige tegensputters van de autoritaire koning Willem I. De eerste Tweede Kamerleden werden gekozen op basis van het districtenstelsel en het aantal afgevaardigden werd bepaald op één per 45.000 inwoners. Dat betekende dat vier Groningers een plaatsje kregen op het Binnenhof. In totaal telde de Tweede Kamer 68 politici.

Niet iedereen mocht uiteraard naar de stembus. Alleen zij met een redelijk inkomen hadden stemrecht, de gegoede burgerij, rijke boeren, notabelen. Ze kozen de twee hereboeren Reinders en Zijlker, president Wichers van het gerechts-

▲ Boelo Tijdens, de man van de kanalen. Hij zat tussen 1891 en 1901 in de Tweede Kamer. Uit: F.E.H. Ebls. *Honderd jaren landbouworganisatie 1842-1942*.

hof en de arts Westerhoff. Allen waren radicaal-liberalen, aanhangers van Thorbecke. Ze vertegenwoordigden de rijke boeren en gegoede middenstanders, die minder overheidsbemoeienis wilden en niets moesten hebben van de stedelijke aristocratie en conservatieve ambtenaren.

Diligence

Op 13 februari 1849 vond de opening van de Staten-Generaal plaats en drie dagen tevoren

moesten de vier Groningers al op pad. Jan Freerk Zijlker, boer in Nieuw Beerta, reisde met een rijtuig naar Winschoten, met de diligence naar Groningen, vervolgens naar Zwolle, met de boot van kampen naar Amsterdam en met de trein naar de residentie. Ook de anderen waren drie dagen op pad.

Op het Binnenhof werden ze niet meteen met open armen ontvangen. Politieke partijen had je nog niet, en dus ook geen partijgenoten uit andere delen van het land. De andere afgevaardigden bekeken die radicale Groningers met wantrouwen. Alleen dat taaltje al. Bijna alle waarnemers, die ons geschreven bronnen hebben achtergelaten, hebben het over het noordelijke accent. Ze vermelden dat de Groningers vaak onverstaanbaar praatten of langere perioden zwegen. En dan die rare arts Westerhoff, die papertjes in zijn hoed had met daarop zijn redevoeringen.

Babbelkoorts

De Groningers van hun kant voelden zich ook niet direct op hun gemak. Westerhoff leek zich nog het best aan te passen. Zijlker echter, een echte boer en gewend aan de stevige pot, verdroeg al die vreemde spijzen niet. Zijn darmstelsel protesteerde. Ook klaagde hij over de hoge prijzen en de 'beuzelachtigheid en babbelkoorts' in de Tweede Kamer. Zijlker was dan ook blij toen hij weer terug kon naar de boerderij. Hij bleef tot zijn dood kamerlid, maar weigerde zich in het westen te vestigen en bleef altijd de moeizame reis tussen Nieuw Beerta en Den Haag maken.

De vier politici waren dus vooral op elkaar aangewezen, maar dat betekende niet, dat ze altijd gelijk gestemd waren. Bij vraagstukken van landelijk belang hadden ze ieder hun eigen denkbeelden. Toen er gesproken werd over een spoorweg door Groningen, stemden ze wel allen voor deze plannen. Maar van een echte Gronin-

ger lobby was geen sprake.

Van zo'n lobby was ook na 1887 geen sprake. Het land werd in dat jaar in nieuwe districten verdeeld en het kiesrecht werd aanzienlijk uitgebreid. Groningen leverde nu zes van de in totaal honderd afgevaardigden. Het gebeurde nu vaker dat niet-Groningers zich in een district kandidaat stelden. Zo won de Fries Troelstra in het district Winschoten. Hij trok zich echter terug en maakte zo de weg vrij voor rasechte Grunneger boer Boelo Tijdens. Deze maakte zich in Den Haag met succes sterk voor de kanalisering van Westerwolde.

Partijen

Tegen het einde van de eeuw kwamen de politieke partijen op. De antirevolutionairen verenigden zich als eersten. In Groningen echter kregen ze in eerste instantie geen poot aan de grond. Want niet als in die eerste periode van de radicaal-liberalen bleef Groningen ook nu een buitenbeentje. De liberalen bleven sterk, maar vooral de sociaaldemocraten kwamen sterk op.

Terwijl in de rest van het land de kandidaten van de SDAP voor spek en bonen deelnamen, werden ze in het Noorden vaak gekozen. In 1901 bijvoorbeeld leverde de provincie twee sociaaldemocraten, drie vrijzinnig-democraten en een unieliberaal. Er was dus al sprake van een parse mengeling. Confessionelen, de voorvaders van de CDA'ers, kwamen er tot 1918 niet aan te pas.

Die tweede generatie Groninger kamerleden had het al wat gemakkelijker dan Zijlker en de zijnen. Ze werden beter en sneller geaccepteerd. Den Haag raakte kennelijk gewend aan dat mallem accent. Al werd nooit meer dat ene noordelijke kamerlid Van Beyma thoe Kingma vergeten. Deze dreunde zijn teksten meestal uit het hoofd op, maar ging die ene keer bedremmeld zitten. „Ik ben 't kwiet, president”, luidden zijn historische woorden.